

OIR

**Open innovative resources
for distance learning**

Erasmus+
Zmienia życie, otwiera umysły

PROGRAM PODCASTU

Temat: TRENING KREATYWNOŚCI

Autor: dr Urszula Lewartowicz, UMCS

OIR

Open innovative resources
for distance learning

UMCS

UNIWERSYTET MARII CURIE-SKŁODOWSKIEJ
W LUBLINIE

Università
degli Studi di
Messina

Universidad de Oviedo

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.

Lublin 2022

SPIS TREŚCI

1. INFORMACJE O PODCAŚCIE	4
1.1. Analiza potrzeb	4
1.2. Cele podcastu	4
1.3. Adresaci podcastu	5
1.4. Treści poruszane w trakcie podcastu.....	5
1.5. Czas trwania podcastu.....	5
1.6. Polecana literatura	5
2. MATERIAŁY DYDAKTYCZNE.....	6
2.1. Karty pracy.....	6
2.2. Zestaw ćwiczeń	14
2.3. Zestaw zadań	27
2.4. Zestaw materiałów wizualnych/źródłowych	39
2.6. Dane dostępne do wersji online	41
2.7. Transkrypt podcastu	41

1. INFORMACJE O PODCAŚCIE

1.1. Analiza potrzeb

1. Wzmacnianie kompetencji w zakresie kreatywności.
2. Rozwijanie płynności, giętkości i oryginalności myślenia.
3. Rozwijanie myślenia dywergencyjnego.
4. Doskonalenie zdolności myślenia pytajnego, kombinacyjnego i transformacyjnego.
5. Przystwojenie technik treningu twórczości.

1.2. Cele podcastu

Cel główny

Wyposażenie uczestników szkolenia w wiedzę na temat treningu kreatywności.

Cele szczegółowe

Słuchacze podcastu będą:

w zakresie wiedzy:

- definiować pojęcie kreatywności;
- rozumieć znaczenie społeczne kreatywności;
- nazywać najważniejsze procesy związane z kreatywnością.

w zakresie umiejętności:

- potrafili zastosować techniki treningu kreatywności w praktyce;
- znajdować twórcze rozwiązania problemów;
- generować oryginalne pomysły.

w zakresie postaw:

- rozumieć potrzebę twórczego rozwoju;
- mieć świadomość wagi postawy twórczej.

1.3. Adresaci podcastu

Uczniowie, studenci kierunków nauczycielskich, nauczyciele akademicy i szkolni.

1.4. Treści poruszane w trakcie podcastu

1. Pojęcie i istota kreatywności.
2. Rozgrzewka twórcza – płynność, giętkość i oryginalność myślenia.
3. Myślenie pytajne – ćwiczenia.
4. Myślenie kombinacyjne – ćwiczenia.
5. Myślenie transformacyjne – ćwiczenia.

1.5. Czas trwania podcastu

25 minut

1.6. Polecana literatura

1. Biela A. (2015). *Trening kreatywności. Jak pobudzić twórcze myślenie*. Samo Sedno, Edgard, Warszawa
2. De Bono E. (1998). *Naucz się myśleć kreatywnie*. Prima, Warszawa
3. De Bono E. (2009). *Umysł kreatywny: 62 ćwiczenia rozwijające intelekt*. Studio Emka, Warszawa
4. Nęcka E., Orzechowski J., Słabosz A., Szymura, B. (2008). *Trening twórczości. Podręcznik dla psychologów, pedagogów i nauczycieli*. „Impuls”, Kraków
5. Szmidt K. J. (red.) (2003). *Dydaktyka twórczości*. „Impuls”, Kraków
6. Szmidt K. J. (red.) (2005). *Trening twórczości w szkole wyższej*. WSHE, Łódź
7. Szmidt K. J. (2010). *ABC kreatywności*. Difin, Warszawa
8. Szmidt K. J. (2019). *ABC kreatywności. Kontynuacje*. Difin, Warszawa
9. Szmidt K. J. (2013). *Trening kreatywności. Podręcznik dla pedagogów, psychologów i trenerów grupowych*. Wydanie II. Sensus, Gliwice
10. Szmidt K. J. (2016). *Sesje twórczej pomysłowości dla pedagogów, psychologów i trenerów grupowych*. Helion, Gliwice

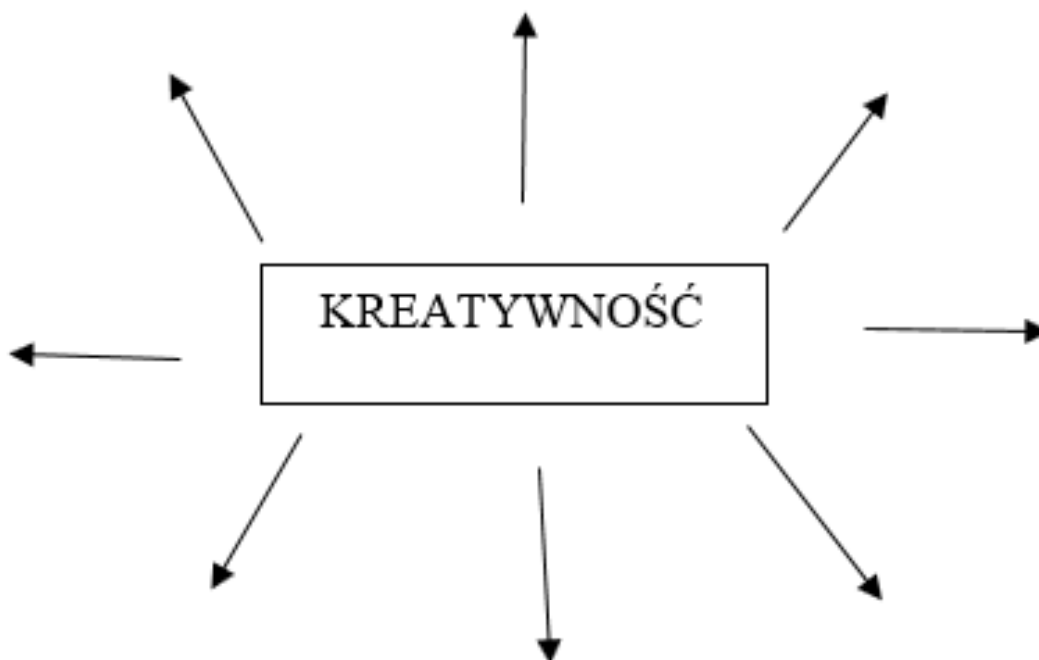
2. MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

2.1. Karty pracy

2.1.1 Karta pracy nr 1 – Moje rozumienie kreatywności

Zadania do wykonania:

1. Zastanów się nad tym, z czym kojarzy ci się kreatywność? Zapisz lub narysuj swoje skojarzenia.

2. Zapoznaj się z poniższymi definicjami kreatywności. Następnie zastanów się nad tym, jak ty rozumiesz kreatywność. Spróbuj stworzyć własną definicję kreatywności i zapisz ją poniżej.

Kreatywność - to ogólna właściwość człowieka, która może wyrażać się w rozmaitych dziedzinach. Istotą kreatywności jest pomysłowość (ideacja), wyzwalamąca wielość pomysłów umożliwiających rozwiązanie otwartych problemów. Kreatywność jest postawą człowieka twórczego. (K. Szmidt)

Kreatywność - to specyficzny sposób myślenia, pozwalający inaczej spojrzeć na posiadane informacje, ułożyć je w całkiem nową całość, łamiąc przy tym ogólnie przyjęty schemat. (R. M. Kanter)

Kreatywność - to umiejętności pozwalające znajdować nowe pomysły (R. Florida)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Odpowiedz na poniższe pytania.

Co sprzyja kreatywnemu myśleniu?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Co jest wrogiem kreatywnego myślenia?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Jak można rozwijać swoją kreatywność?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

4. Zastanów się nad tym, jakimi cechami charakteryzuje się osoba kreatywna. Być może uda znaleźć się takie, których nazwy odpowiadać będą kolejnym literom wyrazu: TWORZENIE.

T

W

O

R

Z

E

N

I

E

5. Badacze wyróżniają następujące kryteria kreatywności:

- wrażliwość na problemy,
- pozostawanie w stanie gotowości do przyjęcia nowej idei,
- plastyczność, będąca odzwierciedleniem umiejętności skutecznego przystosowania się do nowych sytuacji, efektywnej reakcji na zmiany sytuacji (kryterium zwane także mobilnością),
- oryginalność,
- zdolność do przeobrażania i nadawania nowych funkcji, znaczeń znanym przedmiotom.
- zdolność do analizy – wyodrębniania szczegółów, najdrobniejszych różnic.
- zdolność do syntezy, czyli łączenie elementów w nowe całości.
- organizacja koherentna, czyli zgodność myśli, wrażliwości i zdolności spostrzegania z własną osobowością.

Zastanów się, które z podanych kryteriów są twoją mocną stroną i zapisz swoje spostrzeżenia poniżej.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.1.2 Karta pracy nr 2 – Rozgrzewka twórcza

Zadania do wykonania:

1. Poniżej znajdują się definicje trzech zdolności niezbędnych dla myślenia twórczego. Zapoznaj się z nimi, a następnie spróbuj stworzyć dla nich nowe, wizualne definicje.

Płynność myślenia – zdolność do wytwarzania w krótkim czasie wielu słów, idei, pomysłów, sentencji, itp. Wskaźnikiem poziomu płynności jest liczba wytworzonych w określonym czasie pomysłów.

Giętkość myślenia – zdolność do wytwarzania jakościowo różnych wytworów oraz zmiany kierunku poszukiwań, umiejętność dostosowywania do zmieniających się okoliczności metod rozwiązywania problemów. Przeciwnościem giętkości jest sztywność myślenia.

Oryginalność myślenia – zdolność wychodzenia poza narzucające się, stereotypowe rozwiązania, pozwalająca dostrzegać nowe, niezwykle aspekty sytuacji problemowej. Chodzi o rozwiązania niezwykle (rzadkie w określonej grupie), niekonwencjonalne (łącznie odległe skojarzenia), nieoczekiwane i pomysłowe, ale również sensowne (adekwatne do wymogów konkretnej sytuacji).

Płynność myślenia

Giętkość myślenia

Oryginalność myślenia

2. Odpowiedz na poniższe pytania:

Co robi mgła?

.....
.....

Co robi muzyka?

.....
.....

Co robi śnieg?

.....
.....

Co robi księżyc?

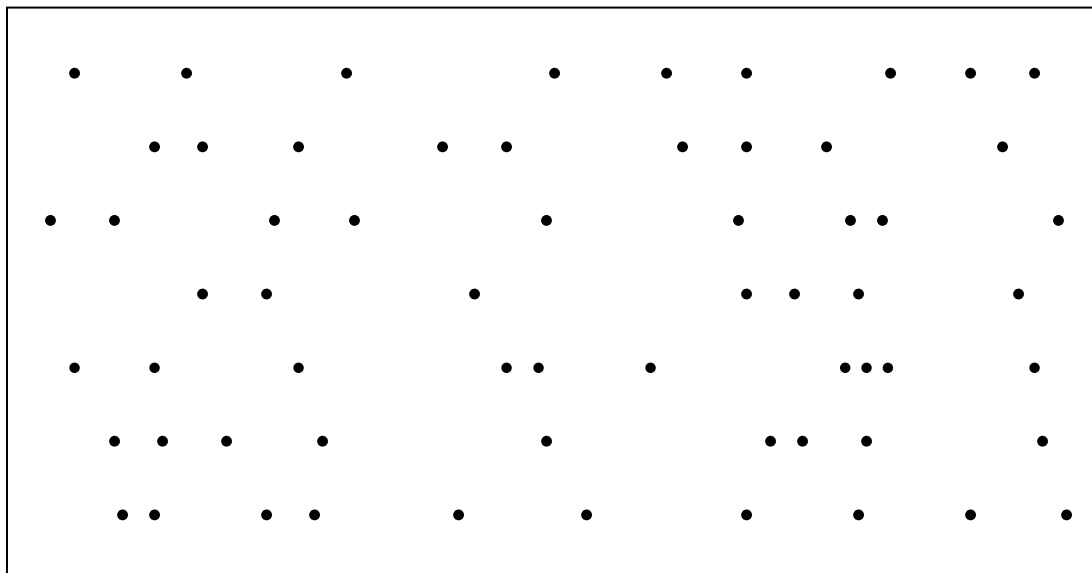
.....
.....

Co robi świt?

.....
.....

3. Na poniższej kropkowej planszy spróbuj dostrzec jakieś rzeczywiste obiekty.
Narysuj je przez połączenie wybranych kropek. Każdą z nich nazwij i podpisz.

4. Podaj jak najwięcej nazw rzeczy:

Ciężkich

.....
.....
.....

Robiących hałas

.....
.....
.....

Mniejszych od mrówki

.....
.....
.....

Białych

.....
.....
.....

Których używały nasze babcie, a my już nie używamy

.....
.....
.....

5. Wypisz nazwy wszystkich przedmiotów, które są jednocześnie:

Pomarańczowe i okrągłe

.....
.....

Delikatne i zielone

.....
.....

Błyszczące i śmieszne

.....
.....

Krótkie i drogie

.....
.....

Trwale i zimne

.....
.....

2.2. Zestaw ćwiczeń

2.2.1. Ćwiczenie nr 1 - Zabawna definicja

Cele: Rozwijanie myślenia pytajnego

Czas: 10 minut

Przebieg:

Oto wesoła definicja butelki: „powietrze otoczone szkłem”. Spróbuj stworzyć wesołe definicje poniższych pojęć, wydobywając jakąś odkrywczą i jednocześnie dowcipną cechę obiektu, pomijając cechy oczywiste.

Wiosna

.....

.....

.....

.....

Okulary

.....

.....

.....

.....

Wykład

.....

.....

.....

.....

2.2.2. Ćwiczenie nr 2 - Niezwykłe pytania

Cele: Rozwijanie myślenia pytajnego

Czas: 5 minut

Przebieg:

Spróbuj wymyślić kilka niezwykłych pytań w odniesieniu do poniższych pojęć. Postaraj się, żeby były to pytania jak najbardziej oryginalne, takie, których nikt inny nie wymyśli.

Zazdrość

.....

.....

.....

.....

.....

Kurz

.....

.....

.....

.....

.....

Pałeczki do sushi

.....

.....

.....

.....

.....

2.2.3. Ćwiczenie nr 3 – Niepasujące nazwy

Cele: Rozwijanie myślenia pytajnego

Czas: 10 minut

Przebieg:

„Samochód” to dość dziwna nazwa, bo przecież sam nie chodzi. W języku można znaleźć bardzo wiele nazw, które określają niepasujące do nich obiekty lub zjawiska. Spróbuj przypomnieć sobie takie nazwy i uzasadnij swój wybór.

Nazwa, która mnie dziwi	Dziwi mnie, ponieważ

2.2.4. Ćwiczenie nr 4 – Historie

Cele: Rozwijanie myślenia kombinacyjnego

Czas: 20 minut

Przebieg:

Ułóż jak najciekawszą historię:

- a) używając wszystkich wyrazów z zestawu: rekin, biegać, poduszka, zdjęcie, wypożyczyć, ananas, lornetka, fioletowy, szybko, jechać, samochód, strzelać, drapać, publiczny, drzewo.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- b) w której wszystkie słowa zaczynają się na tę samą literę, np. p, z, i.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

c) ze słów zaczynających się na kolejne litery alfabetu (od a do z).

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.2.5. Ćwiczenie nr 5 – Wiersz

Cele: Rozwijanie myślenia kombinacyjnego

Czas: 10 minut

Przebieg:

Spróbuj napisać wiersz, którego kolejne wyrazy zaczynają się na podane litery:

T...T...T...

Ś...M...B...

Ś...J...D...

D...M...M...

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.2.6. Ćwiczenie nr 6 - Opowiadanie

Cele: Rozwijanie myślenia kombinacyjnego

Czas: 15 minut

Przebieg:

Przyjrzyj się tabeli poniżej. Korzystając z trzech ostatnich cyfr swojego numeru telefonu, wybierz odpowiednią postać, miejsce i problem (pierwsza z trzech cyfr – „kto?”, druga – „gdzie?”, trzecia – „problem”). Następnie napisz krótkie opowiadania z wylosowanym bohaterem, lokalizacją oraz problemem do rozwiązania.

Lp.	Kto?	Gdzie?	Problem
0	Sprzątaczką	Winda	Trudny egzamin do zdania
1	Tenisista	Dyskoteka	Gołoledź
2	Dentystka	Plac zabaw	Rozładowana bateria w telefonie komórkowym
3	Bibliotekarz	Sklep odzieżowy	Złamana ręka
4	Dziennikarz	Poczta	Zgubiony portfel
5	Kierowca autobusu	Pociąg	Spotkanie z byłą miłością
6	Nauczycielka fizyki	Hala sportowa	Spóźnienie na ważne spotkanie
7	Aktorka	Plaża	Znalezienie dużej gotówki
8	Dziecko	Las	Dziurawe spodnie
9	Gitarzysta	Restauracja	Ulewa

2.2.7. Ćwiczenie nr 7 - Nowe produkty

Cele: Rozwijanie myślenia transformacyjnego

Czas: 10 minut

Przebieg:

Przyjrzyj się poniższej liście. Spośród wymienionych obiektów wybierz trzy, które można byłoby połączyć w nowy, interesujący produkt. Następnie wymyśl jego ciekawą, rynkową nazwę, hasło reklamowe oraz opisz jego zastosowanie.

- lupa, żelazko, latarka, myszka komputerowa, krzesło, szczoteczka do zębów, żelazko, dziurkacz, wieszak na ubrania, parasol, mazak, piłka, dziurkacz, czajnik elektryczny, pilot telewizyjny.

Nazwa:

.....

Hasło reklamowe:

.....

.....

Zastosowanie:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.2.8. Ćwiczenie nr 8 - Twórcze usprawiedliwienie

Cele: Rozwijanie myślenia transformacyjnego

Czas: 10 minut

Przebieg:

Wyobraź sobie, że masz napisać usprawiedliwienie dla swojego nastoletniego dziecka, które nie poszło do szkoły. Usprawiedliwienie powinno być wiarygodne, ale również musi być oryginalne, tzn. nawiązywać do niecodziennych okoliczności.

.....
.....
.....
.....

A teraz napisz usprawiedliwienie wyjaśniające zachowanie Wilka z „Czerwonego Kapturka”.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2.2.9. Ćwiczenie nr 9 – Wyobrażenia

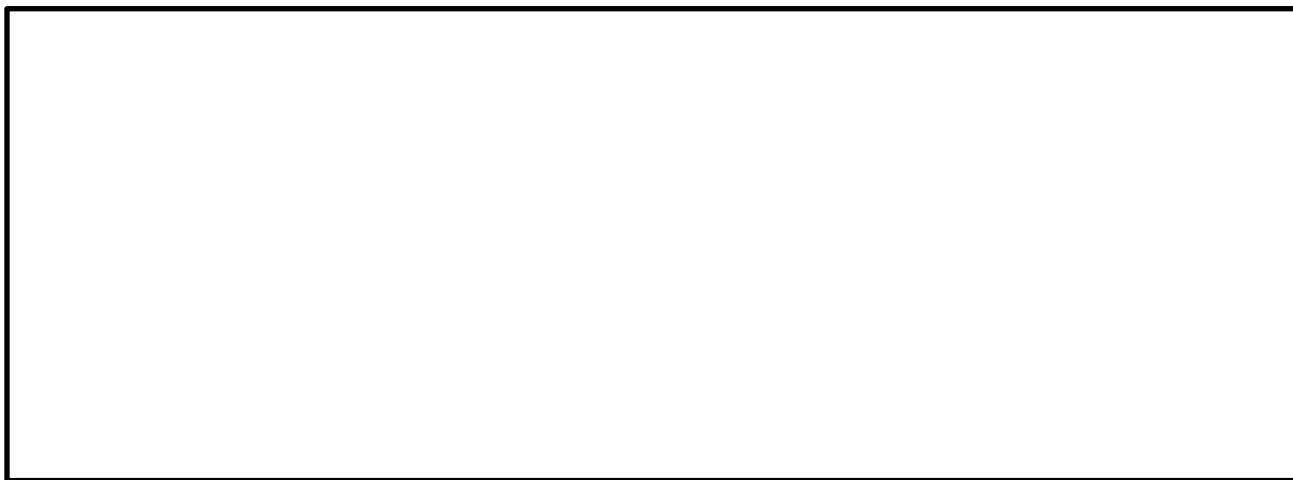
Cele: Rozwijanie myślenia transformacyjnego

Czas: 10 minut

Przebieg:

1. Wyobraź sobie poniższe sytuacje, a następnie opisz je bądź narysuj.

a) Jak liść klonu w chwili zetknięcia z ziemią przemienia się w jeża.

b) Jak wiolonczela zamienia się w różę.

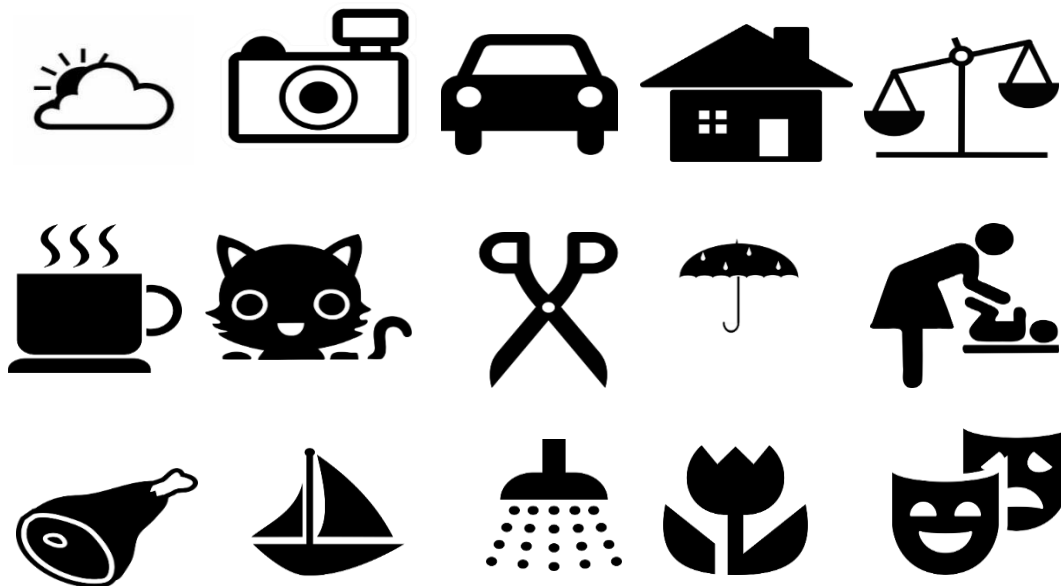
c) Jak krzesło zamienia się w windę.

2.3. Zestaw zadań

2.3.1. Zadanie nr 1 – Historia obrazkowa

Polecenie: Z poniższych obrazków wybierz dziesięć i stwórz z nich historię. Zapisz ją poniżej.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.3.2. Zadanie nr 2 – Twórcze interpretacje

Polecenie: Jaką sytuację przedstawia ten obrazek? Zapisz 10 pomysłów.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

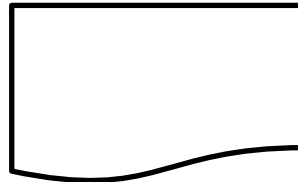
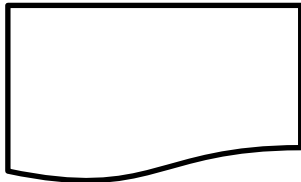
.....

.....

.....

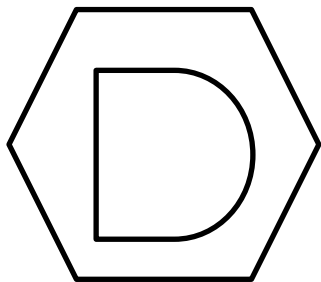
2.3.3. Zadanie nr 3 – Kształty

Polecenie: Czym może być ten kształt? Przygotuj 9 propozycji.

2.3.4. Zadanie nr 4 – Figury

Polecenie: Co mogą symbolizować te figury? Wymyśl po trzy interpretacje każdego rysunku.

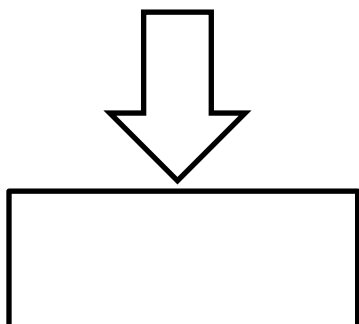

.....

.....

.....

.....

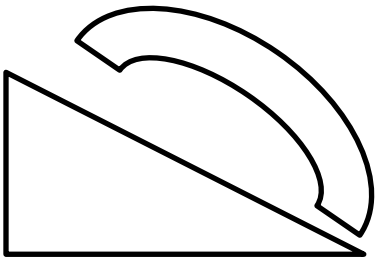
.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

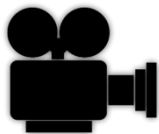
2.3.5. Zadanie nr 5 – Twórcze nazwy

Polecenie: Stwórz nowe nazwy dla poniższych przedmiotów.

2.3.6. Zadanie nr 6 – Nowe zastosowania

Polecenie: Wymień po 5 twórczych zastosowań dla poniższych przedmiotów.

.....
.....

.....
.....

.....
.....

.....
.....

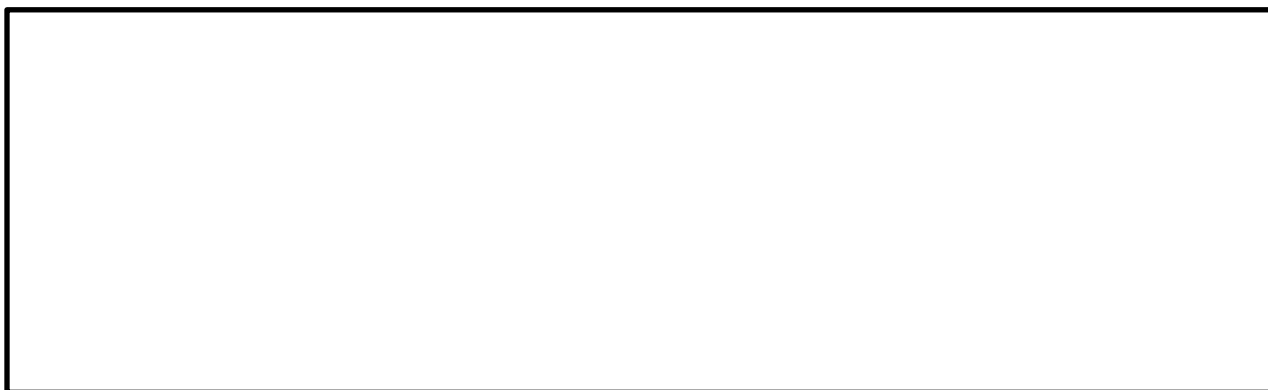

.....
.....

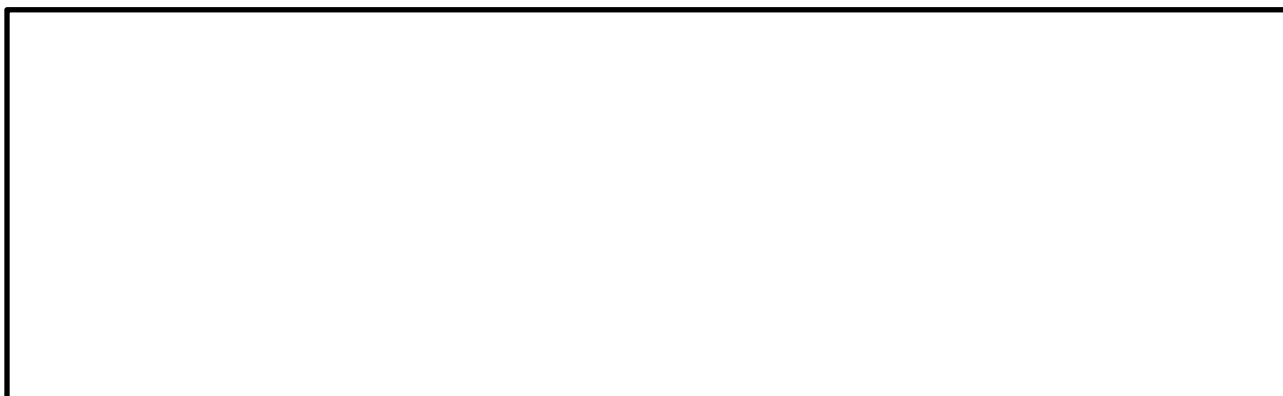

2.3.7. Zadanie nr 7 – Nowe zwierzę

Polecenie: Pomyśl o dowolnych dwóch zwierzętach. Narysuj je poniżej.

Wyobraź sobie, że na skutek eksperymentu te dwa zwierzęta zostały połączone w jedno. Co mogłoby wyjść z tego połączenia? Jak wyglądałoby zwierzę, które by powstało? Narysuj je poniżej, a następnie wymyśl dla niego nazwę.

To zwierzę nazywa się

2.3.8. Zadanie nr 8 – Scenariusz filmowy

Polecenie: Wyobraź sobie, że jesteś scenarzystą i tworzysz scenariusz filmu.

Tytuł filmu:

.....

Film będzie opowiadać o:

.....

.....

Głównymi bohaterami filmu będą:

.....

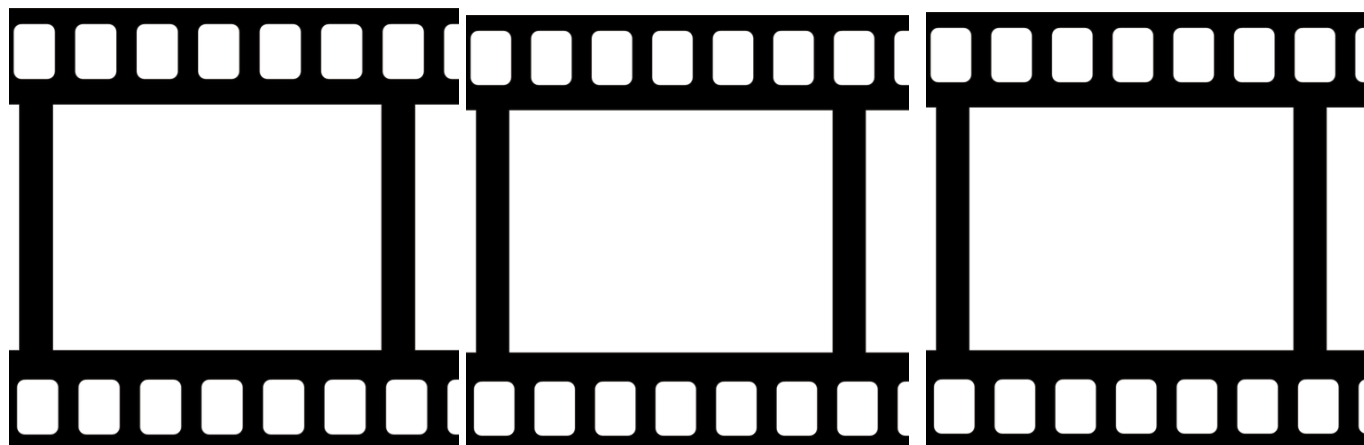
.....

Akcja filmu będzie się dziać w:

.....

.....

Zaprojektuj trzy sceny z filmu:

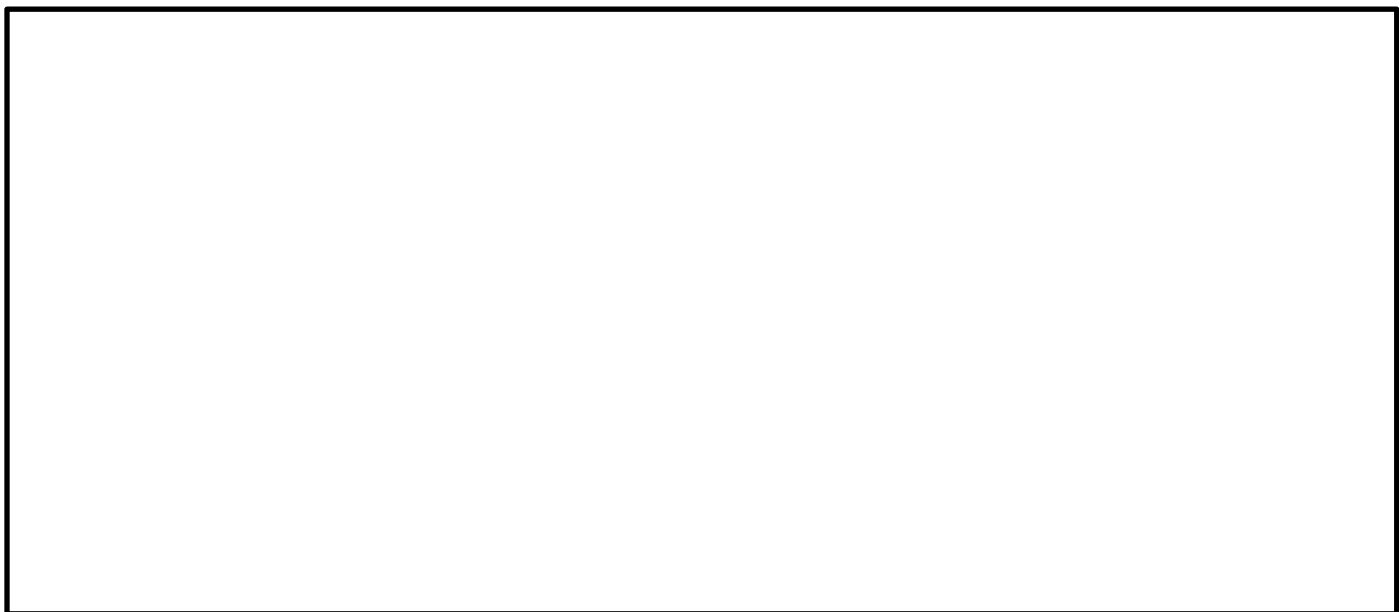
2.3.9. Zadanie nr 9 – Rysunkowe skojarzenia

Polecenie: Narysuj coś, co kojarzy ci się z:

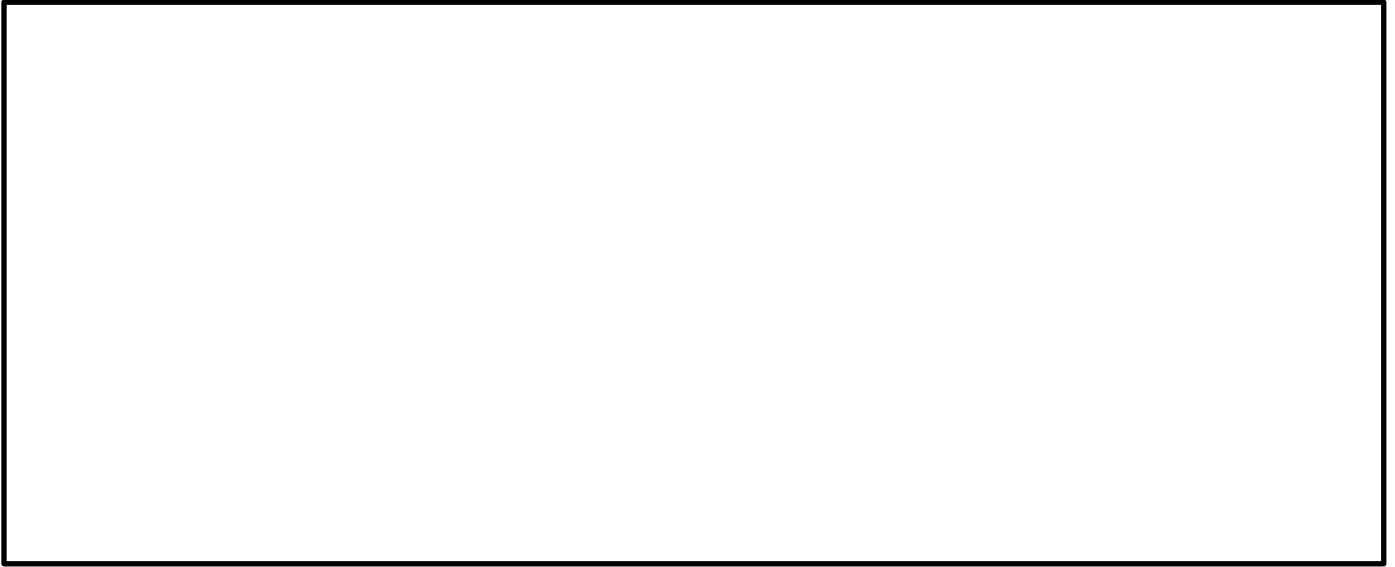
a) radością

b) ciężarem

c) ciepłota

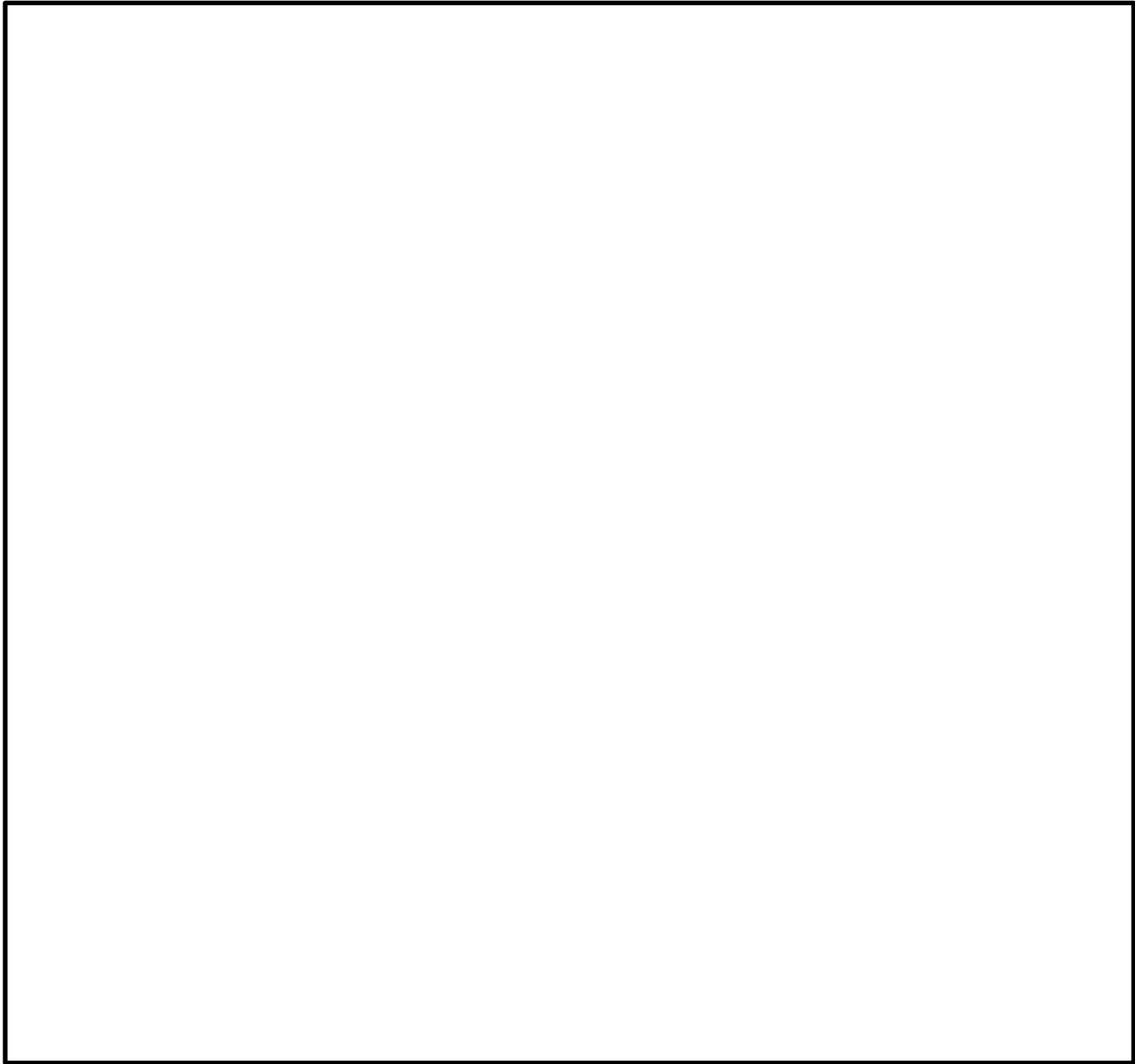

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute endorsement of the content which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

2.3.10. Zadanie nr 10 – Rzeczy, które...

Polecenie: Narysuj lub wypisz jak najwięcej rzeczy, które rosną.

2.4. Zestaw materiałów wizualnych/źródłowych

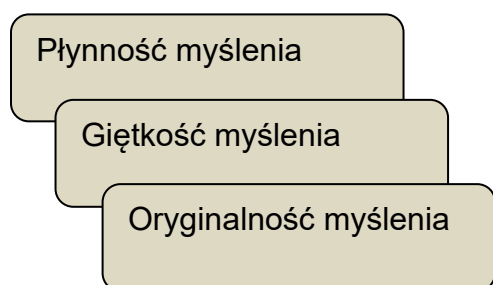
Myślenie dywergencyjne	Myślenie konwergencyjne
<ul style="list-style-type: none">- Myślenie niekonwencjonalne- Spojrzenie na to, co znane, w nowym świetle- Poszukiwanie nowych perspektyw dla faktów- Łączenie nieznanych pojęć i rzeczy- Dokonywanie odległych skojarzeń- Przekształcanie tego, co znane- Branie ryzyka poznawczego na siebie- Gwarancja nowości	<ul style="list-style-type: none">- Logiczne rozumowanie- Naprowadzanie na najlepszą odpowiedź- Rozpoznawanie znanego- Trzymanie się ograniczeń- Wyszukiwanie najważniejszych faktów- Łączenie tego, co już jest związane ze sobą- Trzymanie się znanych informacji- Gwarancja wykonalności

Rys. 1. Porównanie myślenia dywergencyjnego i myślenia konwergencyjnego

Rys. 2. Podstawowe procesy twórcze wg koncepcji kreatywności Margaret Boden

Rys. 3. Cechy myślenia twórczego

2.6. Dane dostępne do wersji online

1. Podcast na kanale YouTube: OIR Poland - [Trening kreatywności - dr Urszula Lewartowicz](#)
2. [Materiały dodatkowe i karty pracy](#)

2.7. Transkrypt podcastu

TRANSKRYPT

[czas]

Gdyby mleko było czarne,
To każdego ranka
Czarny jogurt by nas witał
Lub czarna maślanka.
Kawa zmienić by musiała
Barwę swoją śmiało
Dla tych, co przywykli pijać
Taką z mlekiem, białą.
Powstawałyby pytania,
I to niedorzeczne,
Choćby o to, jaki kolor
Mają zęby mleczne.
Trzeba byłoby rozstrzygnąć
Kwestie planetarne:
Jak wygląda droga mleczna,
Gdy jest mleko czarne?
Człowiek popijając mleko
Czasem by się wściekał,
Bo jak wyjąć czarną muchę
Z czarniutkiego mleka?

Potem chodziłby szczęśliwy
Z falującym brzuchem,
Bo co chwilę czułby w sobie
Gilgoczącą muchę.

[czas]

Dzień dobry. Nazywam się Urszula Lewartowicz i jestem autorką wiersza, który przed chwilą usłyszeliście. Wiersz powstał spontanicznie, po jednym z treningów twórczości, który miałam przyjemność prowadzić. Poprosiłam wtedy słuchaczy o to, aby dokończyli zdania w jak najbardziej oryginalny sposób, unikając bliskich, rutynowych, oczywistych konsekwencji. Jedno z postawionych pytań brzmiało: Co by było, gdyby mleko było czarne? Padały przeróżne odpowiedzi, jednak najbardziej urzekła mnie ta, że nie można byłoby wyjąć z mleka muchy. Prawda, że twórcza? Twórcza i inspirująca, bo w jej efekcie powstał wiersz dla dzieci.

Właśnie kreatywności i twórczości poświęcone będzie nasze spotkanie. Dowiedziecie się podczas niego:

- dlaczego kreatywność jest dzisiaj tak ważna?
- czym jest kreatywność?
- jak rozwijać swoją kreatywność?

Zaprezentuję Wam szereg ćwiczeń z zakresu treningu kreatywności. Zrobimy wspólnie rozgrzewkę twórczą oraz wykonamy ćwiczenia myślenia pytajnego, kombinacyjnego i transformacyjnego,

Zacznijmy jednak od odpowiedzi na podstawowe pytanie:

[czas]

Dlaczego kreatywność jest dzisiaj tak ważna?

Kreatywność, jest obok innowacyjności oraz krytycznego myślenia, uznawana za jedną z najważniejszych kompetencji XXI wieku. Wymagania współczesnego świata coraz częściej każą nam myśleć w sposób oryginalny, nietypowy, wykraczający poza schematy. Kluczową zdolnością jest tutaj tak zwane myślenie dywergencyjne, a więc umiejętność wytwarzania

trafnych, choć niestandardowych odpowiedzi na standardowe pytania. Szczegółowe omówienie cech myślenia dywergencyjnego w porównaniu do konwencjonalnego myślenia konwergencyjnego znajdziecie w **Tabeli 1.** zamieszczonej w dołączonych do podcastu **Materiałach wizualnych.**

50 lat temu, w 1968 roku amerykańska agencja kosmiczna NASA zleciła naukowcom stworzenie testu na kreatywność, który byłby pomocny w ocenie oraz wyborze najbardziej innowacyjnych inżynierów i naukowców do pracy w NASA. Narzędzie było na tyle proste i miarodajne, że wykorzystano je również do badania dzieci. W badaniu wzięło udział 1600 amerykańskich dzieci w wieku 4 – 5 lat. Przy pomocy testu badano ich myślenie dywergencyjne. 98% badanych udzieliło bardzo kreatywnych odpowiedzi, co potwierdziło tezę, że kreatywność jest naturalną skłonnością małych dzieci. Test powtórzono po pięciu latach, dając tym samym dzieciom – już dziesięciolatkom – podobne zadania. Kreatywne rozwiązania pojawiły się tym razem w przypadku tylko 30% badanych. Po kolejnych pięciu latach, w grupie 15 – latków – odnotowano kolejny spadek – z 30 do 12%.

Nie bez powodu Ken Robinson, jeden z liderów w sferze rozwoju kreatywności, postuluje konieczność zmiany systemu edukacji na taki, który będzie wspierał myślenie dywergencyjne, naturalną fascynację światem i pomysłowość, bez oceniania, krytykowania i standardowego równania do średniej.

[czas]

Czym jest kreatywność?

W ujęciu pedagogicznym kreatywność ujmowana jest niekiedy jako synonim twórczości. Większość definicji traktuje ją jednak jako fundament twórczości – nie tylko tej, w efekcie której powstają tak zwane dzieła wybitne, ale pojmowanej jako postawa cechująca każdą jednostkę ludzką. Kreatywność jest więc „podstawą, zapowiedzią i warunkiem bardziej zaawansowanej i dojrzałej twórczości”.

Krzysztof J. Szmidt zaznacza, iż kreatywność pozwala człowiekowi wykazać się zdolnościami wymyślania i kreowania wartościowych oraz nowych rozwiązań, pomysłów, koncepcji czy idei. Dlatego jako cechę i postawę kreatywność przypisuje się ludziom, nie zaś wytworom, dziełom bądź instytucjom.

Jest to ogólna właściwość człowieka, która może wyrażać się w rozmaitych dziedzinach. Istotą kreatywności jest pomysłowość (ideacja), wyzwająca wielość pomysłów umożliwiających rozwiązanie otwartych problemów. Autor podkreśla również, iż kreatywność jest postawą człowieka twórczego.

Wśród głównych cech typowych dla twórczości i kreatywności wskazuje się:

- ciekawość (rozumianą w aspekcie poznawczym jako poszukiwanie nowych wyzwań),
- myślenie dywergencyjne,
- wyobraźnię twórczą (związaną z tworzeniem w świecie fantazji rzeczy oryginalnych)
- talent (rozumiany jako zdolności i sprawności w określonych dziedzinach),
- brak wyrobionych nawyków podczas posługiwania się środkami twórczymi,
- brak barier i zahamowań podczas tworzenia,
- chęć poszerzania doświadczeń i wiedzy w ramach podejmowanych aktywności twórczych.

Podsumowując, kreatywność to zdolność człowieka do w miarę częstego generowania nowych i wartościowych wytworów (rzeczy, idei, metod działania, itd.).

W dołączonej do podcastu **Karcie pracy nr 1** znajdziesz podsumowanie i rozwinięcie informacji ogólnych na temat kreatywności wraz z zadaniami do wykonania.

Co dla nas najbardziej istotne, kreatywność można rozwijać i stymulować poprzez system ćwiczeń indywidualnych bądź grupowych zwany treningiem kreatywności.

No to do dzieła!

[czas]

Na początek **rozgrzewka twórcza**.

Rozpoczniemy ją ćwiczeniem, które zaowocowało wierszem o czarnym mleku.

Weźcie kartkę i zapiszcie na niej jak najbardziej oryginalne odpowiedzi na pytania, które za chwilę się pojawią. Starajcie się unikać oczywistych skojarzeń.

- Co by było, gdyby cukier był gorzki?
- Co by było, gdyby zlikwidowano samogłoski?

- Co by było, gdyby w niedzielę był poniedziałek?
- Co było, gdyby wszyscy mieli długie włosy?
- Co by było, gdyby każdy człowiek mówił innym językiem?

Jeżeli udało Wam się wygenerować twórcze odpowiedzi na pytania, pobudziliście właśnie płynność, giętkość i oryginalność myślenia (**zob. Materiały wizualne, Rys. 1**). Czym dokładnie są te zdolności, dowiedziecie się zaglądając do dołączonej do podcastu **Karty pracy nr 2**, gdzie znajdziecie również dodatkowe ćwiczenia w tym zakresie.

Wracamy do naszej rozgrzewki. Tym razem zadanie polega na zdefiniowaniu dziwnie brzmiących pojęć. Spróbujcie stworzyć definicje następujących wyrazów:

- grekomot
- rubrytoler
- serwinetta
- agrypalta
- fertyszować

A teraz ćwiczenie polegające na wymyśleniu zupełnie nowych, zabawnych znaczeń istniejących skrótów, ale w taki sposób, aby podkreślały istotne cechy danej organizacji.

Spróbujcie twórczo rozwinąć następujące skróty:

- PCK
- PKP
- AGD

Kolejne ćwiczenie rozgrzewkowe polega na pobudzaniu wyobraźni twórczej, a więc zdolności do tworzenia obrazu rzeczy i zjawisk, które w danej chwili nie są dostępne naszym zmysłom.

Wyobraźnię twórczą stymuluje się poprzez zadania zachęcające do myślenia o tym, co jest poza tym, co widzimy oraz słyszymy; co jest różne od znanych nam zjawisk i rzeczy i co może stać się z rzeczami, gdyby zaistniały jakieś niespotykane okoliczności. Spróbujcie uruchomić swoją wyobraźnię i znaleźć ciekawe pomysły. Zaczynamy.

- Wyobraź sobie, że możesz złapać w siatkę chmurę. Co byś z nią zrobił?

- Wyobraź sobie, że możesz stać się ulubionym bohaterem filmowym. Kim byś był i co byś zrobił?
- Wyobraź sobie, że możesz wyprodukować tysiąc rurek z kremem. Co byś z nimi zrobił?

Ostatnie ćwiczenie rozgrzewkowe nosi tytuł „Jedna rzecz”. Wybierz jedną dowolną rzecz ze swojego otoczenia. To może być cokolwiek. Jeśli już wybrałeś, postaraj się teraz odpowiedzieć na pytania:

- Jak nazywa się ta rzecz?
- Jeśli ta rzecz, miałyby mieć inną nazwę niż dotychczas, to jakby się nazywała?
- Do czego służy ta rzecz?
- Jeśli ta rzecz miałyby mieć inne zastosowanie niż dotychczas, do czego mogłyby służyć?
- Jaki kolor ma ta rzecz?
- Jeśli ta rzecz miałyby mieć inny kolor niż ma, to jaki byłby to kolor?
- Z jaką piosenką kojarzy ci się ta rzecz?
- Z jakim filmem kojarzy ci się ta rzecz?
- Z jaką książką kojarzy ci się ta rzecz?

[czas]

Po krótkiej rozgrzewce twórczej przyszedł czas na ćwiczenia w zakresie podstawowych procesów twórczych – eksploracji, a więc myślenia pytajnego, asocjacji, a więc myślenia kombinacyjnego oraz transformacji, a więc myślenia transformacyjnego (**zob. Materiały wizualne, Rys. 2**).

Zacznijmy od **ćwiczeń rozwijających zdolność myślenia pytajnego**.

Źródłem kreatywności jest świeżość spojrzenia na otaczającą rzeczywistość, stawianie odkrywczych pytań pozwalających widzieć świat z innej perspektywy. Tym świeżym spojrzeniem na rzeczywistość jest właśnie myślenie pytajne prowadzące do dostrzegania czegoś, co na początku nas zaciekaWi, zastanowi, a co później zechcemy poznać, a nawet zmienić. Istotne są tu trzy podstawowe umiejętności:

- **Dostrzeganie problemów** – spostrzegawczość, zdolność do wykrywania nieścisłości, luk, wad i trudności.
- **Formułowanie pytań** – łatwość stawiania pytań otwartych (m.in. kto? co? jak? gdzie? po co? dlaczego? kiedy?) i zamkniętych (czy?), które pomagają zebrać informacje, doprecyzować problem i trafnie go zdefiniować.

- **Redefiniowanie problemów** – powtórne określenie problemu poprzez sformułowanie nowych, oryginalnych w stosunku do pierwotnych definicji, pytań lub procedur postępowania.

Spróbujmy zrobić teraz kilka ćwiczeń.

Na początek wybierzmy jakiś obiekt, najlepiej nie przyciągający szczególnej uwagi swoim wyglądem, budową i funkcjonowaniem. Niech to będzie na przykład sól. Zastanówcie się teraz co jest interesującego w soli. Dlaczego sól jest ciekawa? Co sprawia, że nas interesuje? Udało się? To teraz podobne pytania postawcie w odniesieniu do mrówki. Co jest w niej interesującego? Na koniec tego ćwiczenia przyjrzyjmy się jeszcze mgłę. Co ciekawego ma w sobie mgła?

Dlaczego jest interesująca? Mam nadzieję, że udało Wam się znaleźć nowe spojrzenie na to, co nas otacza.

A teraz za pomocą pytań pobudzimy swoją spostrzegawczość, a więc zdolność dostrzegania różnych cech rzeczy i zjawisk, która jest podstawą tworzenia wiedzy o świecie i ludziach.

Postarajcie się odpowiedzieć na następujące pytania:

- Ile w twoim domu jest krzeseł?
- Z ilu liter składa się twoje nazwisko?
- Ile schodów musisz pokonać wchodząc do swojego mieszkania?
- Ilu mieszkańców mieszka w twojej klatce?
- Jakie jest nazwisko panięskie twojej babci ze strony mamy?

Zastanówcie się teraz, czy łatwo było odpowiedzieć na te pytania. A jeśli nie, to dlaczego?

Na koniec tej części spotkania spróbujcie sformułować trzy pytania, na które odpowiedź będzie brzmiała: „róża”. Przykładowe pytanie: Kwiat, który ma kolce?

Udało się? To teraz podnosimy poprzeczkę i próbujemy zadać pięć pytań, na które odpowiedź brzmi: „siedem”. Przykładowe: Jaki wynik otrzymamy dodając cztery do trzech?

Więcej propozycji ćwiczeniowych znajdziecie w dołączonym do podcastu **zestawie ćwiczeń**.

Trzy pierwsze dotyczą myślenia pytajnego.

[czas]

Przejdźmy teraz do kolejnego etapu naszego treningu – **myślenia kombinacyjnego**. W tym wypadku celem jest łączenie (kojarzenie) różnych informacji, rzeczy, pojęć, idei w taki sposób, aby uzyskać nową całość, odmienne niż do tej pory spojrzenie, które będzie pomocne w generowaniu twórczych rozwiązań. Im bardziej odległe od siebie są zestawione przez nas elementy, tym bardziej kreatywne efekty naszej pracy. W myśleniu kombinacyjnym wykorzystujemy trzy podstawowe strategie:

- **Przypadek** – kiedy, poprzez zestawienie całkowicie dowolnych elementów, powstają odkrywcze i użyteczne połączenia (np. karteczki samoprzylepne).
- **Podobieństwa** – kiedy kojarzymy elementy, które są pod jakimś względem do siebie podobne (np. analogie, metafory).
- **Zapośredniczenie** – gdy łączymy ze sobą niepowiązane elementy, które mają wspólny człon pośredniczący.

Przejdźmy teraz do konkretnych ćwiczeń rozwijających myślenie kombinacyjne.

Za chwilę podam pary dwóch różnych przedmiotów, dla których należy wskazać jak najwięcej wspólnych cech bądź zastosowań. Pierwsza para to: gitara i samochód. Zastanówcie się co łączy samochód i gitarę i postarajcie się wskazać co najmniej kilka podobieństw lub zastosowań. Kolejna para przedmiotów to: garnek i zapalniczka. I wreszcie trzecia para: krzesło i taśma klejąca.

Następne ćwiczenie będzie polegało na odgadnięciu słowa, które kojarzy się z trzema podanymi wyrazami. Przykładowo dla słów: mikrofalówka – rzeka – dźwięk, takim wspólnym skojarzeniem będzie: fala. A teraz propozycje dla was. Propozycja pierwsza: samolot – wycieczka – telewizor. Propozycja druga: zapał – buty – wdowiec. I propozycja trzecia: kret – zaulek – strzał.

I jeszcze jedno, podobne ćwiczenie, wzmacniające myślenie kombinacyjne, zatytułowane „Najkrótszy łańcuch”. Tym razem zadaniem jest zaproponowanie jak najkrótszego łańcucha skojarzeń, za pomocą którego możemy połączyć dwa dowolne słowa. Zaczniemy od przykładu. Jak połączyć ze sobą słowa: pogotowie – banan? Można to zrobić w następujący sposób: pogotowie – wypadek – poślizg – skórka – banan. A teraz spróbujcie znaleźć jak najkrótszy łańcuch skojarzeń dla następujących par słów: szafa – kino; kwiatek – komputer; ciastko – zakładka do książki.

Więcej propozycji ćwiczeniowych znajdziecie w dołączonym do podcastu **zestawie ćwiczeń**. Ćwiczenia od **czwartego do szóstego** dotyczą myślenia kombinacyjnego.

[czas]

A my zajmiemy się teraz kolejnym obszarem kreatywności, jakim jest myślenie transformacyjne.

Transformacje to operacje myślenia polegające na przekształcaniu wybranych właściwości jakiegoś przedmiotu, procesu lub stanu rzeczy i osiągnięciu w rezultacie nowego zmienionego przedmiotu, procesu czy stanu rzeczy.

Ćwiczenia proponowane w tej części naszego spotkania mają służyć pobudzeniu zdolności przekształceń twórczych, które są dalekosiężne, a więc obiekt końcowy różni się pod wieloma względami od obiektu początkowego, oraz oryginalne, a więc efekt końcowy jest pomysłowy i zaskakujący, choć nadal sensowny.

Zacznijmy od ćwiczenia „Ulepszanie rzeczy”. Spróbujcie podać jak najwięcej pomysłów, odpowiadając na następujące pytania:

- Co byliby szczęśliwsze, gdyby było większe?
- Co byliby mądrzejsze, gdyby było wolniejsze?
- Co byliby bardziej twórcze, gdyby było bardziej czerwone?

A teraz zastanówcie się nad twórczą modyfikacją gry w piłkę nożną. Co można byliby zrobić, aby była ona bardziej zrozumiała dla kobiet? A co należałoby zrobić, aby piłka nożna była bardziej emocjonująca dla widzów? Może znajdziecie również pomysł na to, aby piłka nożna była bardziej zabawna?

Więcej propozycji ćwiczeniowych znajdziecie w dołączonym do podcastu **zestawie ćwiczeń**. Myśleniu transformacyjnemu poświęcono trzecią jego część, a więc ćwiczenia od **siódmego do dziewiątego**.

[czas]

Zbliżamy się do końca naszego spotkania poświęconego kreatywności i twórczości.

Dowiedzieliśmy się:

- dlaczego kreatywność jest dzisiaj tak ważna?
- czym jest kreatywność?

- jak ją rozwijać.

Zrealizowaliśmy ćwiczenia rozgrzewkowe rozwijające płynność, giętkość i oryginalność myślenia, a także ćwiczenia w zakresie podstawowych procesów twórczych – eksploracji, czyli myślenia pytajnego, asocjacji, czyli myślenia kombinacyjnego oraz transformacji, czyli myślenia transformacyjnego

Serdecznie dziękuję za spotkanie i zachęcam do sięgnięcia po materiały dołączone do podcastu: Karta pracy nr 1: Moje rozumienie kreatywności, Karta pracy nr 2: Rozgrzewka twórcza, zestaw ćwiczeń rozwijających myślenie pytajne, kombinacyjne oraz transformacyjne.

Zapraszam Was również do zapoznania się z **zestawem zadań**, w którym znajdziecie szereg zadań rozwijających kreatywność z wykorzystaniem grafik i rysunków. Życzę samych twórczych pomysłów!

Grafika na stronie tytułowej: <https://pl.smiletemplates.com/word-templates/using-ipad/05073/>

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.

